

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1123

Vragen van het lid **Dobbe** (SP) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *de doorvoer van onderdelen van F-35's of andere wapensystemen aan Israël* (ingezonden 18 januari 2024).

Antwoord van Minister **Van Leeuwen** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) en van Minister **Bruins Slot** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 29 februari 2024).

Vraag 1

Is er, overeenkomstig de gegeven informatie in antwoord op vraag 9 dat de Regeling Algemene Vergunning NL009 in 2021 is aangepast teneinde de regeling in overeenstemming te brengen met het Amerikaanse wapenexportbeleid, ook met andere landen een dergelijke aanpassing inzake wapenexportbeleid gepleegd? Zo ja, met wie en welke aanleiding betrof het daarbij?¹

Antwoord 1

Sinds het bestaan van de Regeling Algemene Vergunning NL009 in 2016 is deze regeling tweemaal aangepast, namelijk in 2021 en in februari 2024. Zoals weergegeven in de toelichting bij de wijziging in 2021 (in Staatscourant 2021 Nr. 36915) betrof het een technische wijziging, waarbij het toezicht in Nederland en de Verenigde Staten na de wijziging van de regeling evenzeer geborgd is als bij de situatie voor de wijziging.

In februari 2024 is de Regeling aangepast om uitvoering te geven aan het arrest van het Gerechtshof Den Haag van 12 februari 2024, waarin het Gerechtshof de Staat gelast uiterlijk binnen 7 dagen na betekening van het arrest iedere (feitelijke) uitvoer en doorvoer van F-35 onderdelen met eindbestemming Israël te (doen) staken.

Naast deze twee wijzigingen hebben geen andere wijzigingen van de Regeling Algemene Vergunning NL009 plaatsgevonden.

¹ Aanhangsel van de handelingen II, vergaderjaar 2023–2024, nr. 661

Vraag 2

Kunt u aangeven of er op vliegbasis Woensdrecht ook onderdelen van andere wapensystemen zijn opgeslagen, bijvoorbeeld maar niet uitsluitend de F-16, de Apache-, de NH-90- en Chinookhelikopter, zoals NRC Handelsblad beschrijft?²

Antwoord 2

In het *European Regional Warehouse* (ERW) liggen geen onderdelen van andere wapensystemen opgeslagen, omdat het ERW specifiek voor de F-35 dient.

Vraag 3

Zijn, na 7 oktober 2023, vanaf vliegbasis Woensdrecht of eventueel elders in Nederland ook wapenonderdelen van andere wapensystemen dan de F-35 direct dan wel indirect aan Israël geleverd of doorgevoerd? Zo ja, wat voor leveranties betrof dit?

Antwoord 3

Er zijn in de afgelopen maanden meerdere aanvragen voor exportvergunningen voor militaire goederen ingediend bij de Douane met als eindbestemming Israël. Sinds 7 oktober 2023 zijn er twee vergunningen toegewezen, voor schokdempers voor containers ten behoeve van de Israëlische marine en delen voor radarsystemen voor luchtafweer.

Bij de toetsing van de vergunningaanvragen aan de criteria van het EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexportcontrole (EUGS) is geoordeeld dat de vergunningen konden worden toegewezen. Uit de beoordeling volgde onder meer dat er geen duidelijk risico bestaat dat de goederen worden gebruikt bij het begaan van ernstige schendingen van het humanitair oorlogsrecht.

Vraag 4

Indien ook onderdelen voor andere wapensystemen zijn geleverd, vallen dergelijke leveranties dan ook onder een algemene vergunning? Zo nee, onder welke vergunning zijn deze dan geleverd?

Antwoord 4

Zie het antwoord op vraag 3.

Vraag 5

Deelt u de mening dat in Staatscourant 2016, nr. 44509 niet is te lezen dat de Tweede Kamer is geïnformeerd dat exporttransacties onder regeling NL009 niet worden getoetst aan de acht criteria van het EU-wapenexportbeleid?³ Zo nee, hoe is dit dan toch te lezen in dit document?

Antwoord 5

De Kamer is meermaals geïnformeerd over de werking van en het onderscheid tussen de verschillende typen exportvergunningen, individuele, globale en algemene vergunningen. Deze vergunningstypes staan ook beschreven in het Besluit strategische goederen. Over het bestaan van, en de gerealiseerde uit- en doorvoer onder de Regeling Algemene Vergunning NL009 wordt uw Kamer jaarlijks geïnformeerd middels het jaarrapport exportcontrolebeleid.

Dat onder de NL009 doorlevering van Amerikaanse F-35-onderdelen naar Israël plaatsvond is onder andere aan uw Kamer medegedeeld in het jaarrapport over 2019, het eerste jaar waarin onder de NL009 goederen naar Israël zijn uitgevoerd. Ook in de daaropvolgende jaren is uw Kamer hier steeds over geïnformeerd.

² NRC, 8 november 2023, «Levering van reserve-onderdelen voor F-35's stuit op kritiek» (<https://www.nrc.nl/nieuws/2023/11/08/levering-van-reserve-onderdelen-voor-f-35s-stuit-op-kritiek-a4180233>)

³ Regeling van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 14 juli 2016, nr. MinBuZa.2016.387662, houdende invoering van een algemene vergunning voor levering van militaire goederen aan partijen aangesloten bij goedgekeurde overeenkomsten in het kader van het F-35 Lightning II programma (Regeling Algemene Vergunning NL009) (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2016-44509.html>)

Vraag 6

Kunt u aangeven hoe in 2016 NL009 is getoetst aan de criteria van het gemeenschappelijk standpunt van de EU voor wapenexport? Kan deze toets met de Kamer worden gedeeld?

Antwoord 6

De instelling van de Regeling Algemene Vergunning NL009 in 2016 is niet los te zien van de brede Nederlandse betrokkenheid bij het F-35-programma dat van groot belang is voor onze nationale veiligheid.

Voor de instelling van deze algemene vergunning heeft het kabinet gekeken naar de exportcontrole die binnen het F-35-programma bestaat en de Amerikaanse rol daarbij, en de eindbestemmingen die de transacties onder deze vergunning zouden kunnen krijgen in relatie met de verplichtingen onder het EUGS. Deze toetsing vond plaats op basis van de toen bekende informatie over (toekomstige) gebruikers en potentiële toekomstige gebruikers van de F-35. Deze toetsing was onderdeel van overleg binnen het kabinet en is niet in detail schriftelijk vastgelegd. Stukken hierover kunnen niet worden gedeeld, temeer omdat er nog een rechtszaak loopt over de doorlevering van Amerikaanse F-35-onderdelen aan Israël.

Overigens zijn in diezelfde periode, na toetsing aan het EUGS, ook individuele exportvergunningen voor jachtvliegtuigen met eindbestemming Israël toegewezen, te weten voor de F-16. Hierover is ook steeds gerapporteerd in de jaarrapporten over exportcontrole.

Vraag 7

Vindt u het wenselijk dat, bij algemene vergunningen zoals NL009, toetsing aan de EU-exportcriteria decennia kan worden opgeschort? Hoe staat u tegenover het idee om regelmatig, bijvoorbeeld jaarlijks, algemene vergunningen opnieuw te toetsen aan geldende wapenexportcriteria? Indien niet, waarom niet?

Antwoord 7

In de huidige geopolitieke realiteit vindt het kabinet het van belang dat Nederland een actieve rol speelt in internationale defensiesamenwerkingsprojecten om de Europese en nationale veiligheid te versterken. Het gebruik van de algemene exportvergunningen is van belang om de participatie van de Nederlandse industrie in grensoverschrijdende defensie-industriesamenwerking te faciliteren. Zij vergoten de snelheid en voorspelbaarheid waarmee Nederland goederen in het kader van die internationale samenwerking kan leveren.

Een jaarlijkse verplichte toets van de geldige algemene vergunningen aan de criteria van het EUGS acht het kabinet niet noodzakelijk omdat het kabinet de ontwikkelingen in de wereld in relatie tot de exportvergunningen goed volgt en daarop inspeelt wanneer nodig. Zo zijn de algemene vergunningen NL007 en NL008 in het verleden regelmatig aangepast om bepaalde landen uit te zonderen of weer toe te laten. De algemene vergunning NL009 voorziet middels artikel 8 in de mogelijkheid dat de Minister op basis van een brede afweging besluit om de werking van de vergunning te wijzigen.

Een verplichting om algemene vergunningen opnieuw aan het EUGS te toetsen als nieuwe informatie beschikbaar komt, volgt naar mening van het kabinet ook niet uit het EUGS en het Wapenhandelsverdrag. Het ATT en het EUGS moedigen landen hier wel toe aan.

Volgens het in antwoord op vraag 1 genoemde arrest van het Gerechtshof Den Haag van 12 februari 2024 bestaat onder bepaalde omstandigheden wel een verplichting om bij nieuwe informatie een herbeoordeling van algemene vergunningen uit te voeren aan de hand van de criteria van het EUGS. Het kabinet heeft aangekondigd dat de Staat tegen dit arrest cassatieberoep zal instellen.